

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВА ДИТИНИ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я

У статті висвітлено основні напрями співпраці України з міжнародними організаціями щодо охорони здоров'я дітей.

Ключові слова: міжнародні організації, здоров'я, діти, право.

Зважаючи на те, що здоров'я дитини визначає стан здоров'я людини в майбутньому, її активність, творче довголіття, проблеми охорони здоров'я дитини мають бути предметом постійної уваги Уряду України, одним із пріоритетних напрямів соціальної політики. Проте стан здоров'я дітей в Україні значно відрізняється від такого в розвинутих країнах світу. Тому є необхідність аналізу найкращих практик охорони здоров'я дітей за допомогою співпраці з міжнародними організаціями [1].

Надзвичайно важливе значення в міжнародному співіснуванні має питання права на життя і здоров'я дітей, а аналіз проблем, що пов'язані з людством, особливо з дітьми як майбутніми громадянами, є пріоритетними для науки державного управління. Вивчення ситуації становища дітей у різних країнах світу дає можливість своєчасно звернути увагу на існуючі проблеми для їх вирішення, порівняти й розробити шляхи подолання, в деяких випадках, запозичивши позитивний досвід інших країн [2].

Мета статті – висвітлити основні напрями співпраці органів державної влади з міжнародними організаціями у сфері державного управління охороною здоров'я дітей.

Основними міжнародними інституціями, що співпрацюють з Урядом України у сфері охорони здоров'я дітей, є агенції ООН: Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Міжнародна організація праці (МОП), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Організація Об'єднаних Націй з питань науки, культури і освіти (ЮНЕСКО), Об'єднана програма ООН з ВІЛ/СНІДу (ЮНЕЙДС).

Основне завдання міжнародних організацій полягає у підтримці зусиль уряду держави та недержавних організацій, спрямованих на розвиток, впровадження і координацію національної політики, планів у

сфері охорони здоров'я та життя дітей шляхом методичної та технічної підтримки.

ЮНІСЕФ є єдиною організацією системи ООН, діяльність якої присвячена виключно вирішенню проблем, пов'язаних зі здоров'ям і життям дітей. ЮНІСЕФ співпрацює з іншими установами ООН, урядовими й неурядовими організаціями багатьох країн для створення та підтримки мережі служб, які забезпечують охорону здоров'я, харчування, базову освіту, чисту питну воду й елементарну санітарію в країнах, що розвиваються. Відсутність або нестача таких служб спричинює виникнення загрозливих ситуацій для життя наймолодших мешканців Землі, і одним із завдань Фонду є зменшення негативного впливу зазначених чинників. Кожна окремо взята країна має свої особливості правового устрою, географічного розташування, зовнішності корінного населення, генетичного фонду, екологічного стану, а також організації життєдіяльності населення. Проте глибокий аналіз цих складових вказує на схожість причин виникнення проблем дитячого здоров'я і, ймовірно, однаковий, частіше спільний або подібний, підхід до їх вирішення [3]. ЮНІСЕФ співпрацює з Урядом України і має своє представництво в Україні.

Необхідність співпраці України та ЮНІСЕФ, як приклад міжнародної співпраці, шляхом впровадження кращих міжнародних практик у подоланні негативних тенденцій щодо забезпечення життєдіяльності дітей підтверджується показниками здоров'я дітей: в Україні щорічно статусу інваліда набувають приблизно 20 тис. дітей, щорічно помирає приблизно 4–5 тис. дітей віком до 1 року з різних причин. Основними чинниками цього показника є випадки смерті від зовнішніх причин, які залежать від умов догляду. Значна кількість випадків смерті серед підлітків стали причини самогубства, травм та нещасних випадків. Зростає кількість ВІЛ-інфікованих дітей, з яких 92% – це

діти, народжені ВІЛ-інфікованими матерями. Суттєвими проблемами дитинства в Україні є соціальне сирітство та безпритульність. Порушення права дитини на достойні умови життя в родині за живих батьків є одним і питань, яким опікується ЮНІСЕФ у багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні [4; 5; 6; 7].

Участь України в програмах ЮНІСЕФ у сфері захисту прав дитини щодо здоров'я та розширення цих можливостей для більш ефективного позитивного впливу на чинники та існуючі проблеми у сфері порушень права дитини на достойне життя визначається у спільних заходах з метою прискорення результатів щодо покращення здоров'я дітей. Про зацікавленість ЮНІСЕФ у посиленні спільних зусиль щодо подолання проблем здоров'я та життя дітей свідчать приклади численних соціологічних досліджень, здійснених на замовлення ЮНІСЕФ з єдиною метою – забезпечення дотримання прав дитини в українському суспільстві [8; 9; 10].

У Загальній декларації про права людини, міжнародних пактах і конвенціях стосовно питань дітей, що мають обов'язкову юридичну силу з погляду міжнародного права для тих країн, що підписали ці документи та ратифікували їх, міститься цілий ряд правових положень, які можна розглядати самостійно або в поєднанні з іншими правами кожної дитини на життя, свободу й безпеку, доступне медичне забезпечення, соціальний захист на рівні родини та суспільства. Незважаючи на те, що матеріали міжнародних конференцій не мають обов'язкової сили з позиції юридичного права, а є здебільшого рекомендаційними або декларативними, вони мають вагомий інформаційно-нормативний значення в розвитку національної концепції щодо дотримання прав дитини, оскільки вони за узагальненими результатами здобули визнання й підтримку більшості країн. Прикладом можуть стати різні міжнародні форуми, які проводяться за методичною та матеріальною ініціативою ЮНІСЕФ у тих країнах, де ці питання є найактуальнішими. Такі міжнародні форуми мають велике значення для розвитку, просування та пропаганди ідеї дотримання прав дитини в Україні, широкого співробітництва між урядами й громадськими організаціями [11].

Наступною міжнародною інституцією, яка опікується проблемами здоров'я дітей, є Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). Співробітництво України з ВООЗ – одна з важливих складових її міжнародного співробітництва з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України, у тому числі дитини, на охорону здоров'я. Особливого значення таке співробітництво набуває в умовах глобалізації світу. Підходи ВООЗ, згідно з якими здоров'я визначається водночас як ресурс і

мета розвитку та ключ до процвітання, відповідає принципам державної політики України в соціально-економічній галузі. Основні завдання ВООЗ та стратегічні напрями їх реалізації відповідають інтересам України, більшість загальних пріоритетів організації збігається з пріоритетами, визначеними Урядом України. Співробітництво України з ВООЗ здійснюється переважно через Європейське регіональне бюро відповідно до межових (2-річних) угод, що укладаються між Україною та ЄРБ. В угодах визначаються пріоритетні напрями співробітництва, на які скеровуються кошти, що виділяються з основного бюджету ВООЗ на підтримку заходів на рівні країни. У Києві функціонує Представництво ВООЗ в Україні. Україна зацікавлена у використанні потенціалу та накопиченого ВООЗ міжнародного досвіду, а також залученні через її канали міжнародної допомоги для розв'язання проблем, у першу чергу, у таких напрямках: туберкульоз та ВІЛ/СНІД; птишиний грип, рак, серцево-судинні захворювання, цукровий діабет; тютюн; здоров'я матері й дитини; безпека продуктів харчування; психічне здоров'я; безпека крові. Заходи, що здійснюються в межах співробітництва України з ВООЗ, узгоджуються з її національними пріоритетами та стратегіями у сфері охорони здоров'я, враховують специфіку ситуації в країні та особливості національної системи охорони здоров'я.

Головною метою ВООЗ є сприяння забезпеченню охорони здоров'я населення всіх країн світу. Текст Статуту ВООЗ можна коротко сформулювати як "право на здоров'я". ВООЗ координує міжнародне співробітництво з метою розвитку й удосконалення систем охорони здоров'я, викорінення інфекційних захворювань, впровадження загальної імунізації, боротьби з поширенням ВІЛ-інфекції, координації фармацевтичної діяльності країн-членів тощо. Упродовж останніх років завдяки зусиллям ВООЗ питання охорони здоров'я стали пріоритетом у політичному порядку денному світу. Їх почали обговорювати на найважливіших політичних форумах, до цієї сфери залучаються нові фінансові ресурси. До Європейського регіону ВООЗ входить 52 країни, в тому числі Україна. Європейське регіональне бюро (ЄРБ) ВООЗ, розташоване в Копенгагені (Данія), очолює Регіональний директор.

ВООЗ визначені основні стратегічні напрями для створення умов у країнах Європейського регіону, що дають змогу дітям повною мірою реалізувати свій потенціал стосовно здоров'я та розвитку й зменшити тягар захворюваності та смертності, яким у більшості випадків можна запобігти. Рекомендована стратегія є основою для розроблення національних програм щодо охорони дитинства й зменшення смертності дітей

зокрема. Основними керівними принципами цієї стратегії визначено:

- національна програма повинна бути спрямована на вирішення проблем, пов'язаних зі здоров'ям на всіх етапах розвитку дитини (від дородового до підліткового);
- першочергове вирішення проблем малозабезпечених категорій дітей;
- використання міжсекторального підходу до вирішення проблем охорони здоров'я дітей;
- залучення громадськості, молоді до розробки, реалізації та моніторингу виконання програми.

Європейське регіональне бюро ВООЗ, отримавши від країн-членів мандат на розробку нової європейської політики охорони здоров'я "Здоров'я-2020" з метою прискорення прогресу та досягнення максимального потенціалу Європейського регіону у сфері охорони здоров'я до 2020 р., сформулювало програму дій у цій політиці, спрямованій на те, щоб Європейський регіон ВООЗ став таким, де всім людям створено умови та надається підтримка для повної реалізації свого потенціалу здоров'я й досягнення благополуччя; де країни, кожна окремо та усі разом, вживають заходів з метою зменшення несправедливості щодо здоров'я у межах своїх територій та загалом. Кінцевою метою нової європейської політики охорони здоров'я "Здоров'я-2020" є поліпшення здоров'я й підвищення рівня добробуту жителів Європи. Досягнення цієї мети на основі найкращих наявних фактичних даних має стати стрижнем процесу реалізації політики "Здоров'я-2020" на всіх його етапах і в усіх країнах Європейського регіону ВООЗ, в тому числі в Україні.

Міжнародна організація праці (МОП) опікується питаннями викорінення випадків дитячої праці, що є результатом прийняття в Україні численної кількості нормативно-правових документів стосовно недопущення трудової експлуатації дітей.

Об'єднана програма ООН з ВІЛ/СНІДу (ЮНЕЙДС) в усьому світі приділяє значну увагу питанням профілактики передачі ВІЛ від матері до дитини (ППМД), завдяки чому в цій сфері досягнуті надзвичайні результати, а саме в розвинутих країнах світу показник вертикальної трансмісії становить 0–1%. Для України співпраця з ЮНЕЙДС дає можливість посилити зусилля у профілактиці перинатальної ВІЛ-інфекції, рівень якої становить 4,5%.

Конвенція ООН про права дитини 1989 р. є головним міжнародним документом, з якого розпочалося формування системи міжнародних стандартів щодо захисту прав дітей. Після ратифікації 20 років тому цієї Конвенції Україна поряд з іншими країнами світу активно розбудовує своє національне законодавство щодо захисту прав дітей відповідно до міжнародних документів.

Висновки. Таким чином, статутний статус міжнародних організацій в Україні, які опікуються питаннями охорони здоров'я дітей, дає змогу залучити найкращі світові практики до забезпечення права дитини на здоров'я та життя. Органам державної влади необхідно активізувати елементи співпраці з міжнародними організаціями шляхом раціонального використання методичної та технічної підтримки міжнародних організацій із детальним моніторингом ефективності впровадження запропонованих технологій з доведеною ефективністю.

Список використаної літератури

1. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / [кол. авт. ; упоряд. проф. Я.Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М.М. Білинської, проф. Я.Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013. – Ч. 1. – С. 192–238.
2. Грицяк Н.В. Методика ґендерного аналізу державної політики / Н.В. Грицяк // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні : [мат-ли наук.-практ. конф.] / за ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К., 2001. – С. 244–248.
3. ЮНИСЕФ. Благотворительный фонд помощи детям [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.selenase-lena.ru/unicef>.
4. Національний звіт із виконання рішень Декларації про відданість справі боротьби з ВІЛ/СНІДом. Звітний період: січень 2003 р. – грудень 2005 р. / МОЗ України, Нац. координаційна рада з питань ВІЛ/СНІДу, ЮНЕЙДС. – К., 2005. – 31 с.
5. ЮНИСЕФ: темпы распространения ВИЧ-инфекции в Восточной Европе и Центральной Азии продолжают расти [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://lenoblspid.ru/news24/postid/own_news/152.
6. The state of the World's children 2012. Children in an Urban World. United Nations Children's Fund (UNICEF). – February 2012. –143 p.
7. Отчёт Детского фонда ООН ЮНИСЕФ о положении детей в 29 промышленно развитых странах мира. – 2013. – 45 с.
8. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
9. Концепція Загальнодержавної програми "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на 2006–2016 роки" : Розпорядження КМУ від 22.04.2006 р. № 229-р [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
10. Закон України "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про пра-

ва дитини на 2006–2016 роки” : Проект постанови ВР України [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної

Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2013.

Белинская Н.Н., Жилка К.И. Основные направления сотрудничества международных организаций с органами государственной власти Украины в обеспечении права ребенка на охрану здоровья

В статье представлены основные направления сотрудничества Украины с международными организациями по охране здоровья детей.

Ключевые слова: международные организации, здоровье, дети, право.

Bilynska M., Zhylyka K. Main areas of cooperation international organizations with the government of Ukraine in providing law child health

The health status of Ukrainian children is unsatisfactory and has a negative tendency to decline, as evidenced by the prevalence of disease in children is increasing annually. The incidence of children aged 0–17 years has a negative trend: in 2008, the incidence rate was 1333.62 per 1000 child population in 2010 – 1455.0. It is well known that the health of the population – is a fundamental resource for social and economic prosperity in Europe in recent decades been improving its main indicators. Most children and adolescents European region grow in good conditions and have enough passable, even good health. The European region includes countries with the lowest rates of infant and child mortality.

In European countries, health is the subject of most attention and its current problems are solved by different approaches. One of the measures the impact on human health have control over the safety of the patient as a reflection of the quality of treatment.

Official documents of the European Union reflect and inform the meaning of basic childhood problems and proposed solutions. International documents also contain basic provisions and principles of cooperation with Ukraine. A detailed study of these documents provides an opportunity to get acquainted with the problems of state management of childhood in European countries and points out that in Ukraine there are multiple number of similar problems in respecting the rights of children to life and health. In addition, the in-depth study of international covenants has some information on the differences causes of problems violations of children's rights to life and health in the Ukrainian society. Research content recommendations of these international documents indicate the need to address issues of children's rights at the national level through the development of domestic legislation, the active implementation and reporting on the activities of the Ukrainian public to summarize the results at the international level.

Key words: international organization, health, kids, law.